

an is een novel-
k zien hoe goed
erste, 't isilver.

lezer binnenge-
ongezellig-koud
rachel van ver-
verloren. En met
voorden worden
e het in dezen
versleten groote-
ind bestje maar
ns, en Solange,
i in den vreem-
moeder.

op haar wijze
n der anderen
vereeniging van
psychologische
krachtige, pre-
gt door de too-
trekjes út haar
trekken en ge-
eld relief, zoo
ur ontledenden

k Matjes hoer
schamele dus-
en krentenmik,
n brengt in het
s het de fijne
ofbeheersching,
an Jan's korte

rig: haar elnde
Jan weer komt.
En dan vraagt
sd, dat môtgen
al, de lofzang

nist van op en
vroudeige levin
rit. Zingen —
kerk, de heede
er hij. Zingen
nog es vrou-
pelen op straat
doe ja dat in-

en jû dat niet

hij te zingen.
n zijn versleten
endigheid valt
ou in de ooren.
ie bij het luis-
blinde dwerg
n den rug.
nker. Hij kent
zingt zo, alle

y hebben een

vordt gesneden
houwd, loopen
zondering voor
rs te worden.
De schoonste
als een roude

ed en heilige
Schrift staan
er Schrift.

al van v. Veld-
fischen bijbel-
en tegelijk te
chrift in den
ziel van de
behoefte van
Het is niet
den gelezen.
Wat we an-
l hebben. We
ren thuis be-
die het voed-
aan anderen
ons zijn ge-
ernstig, door

zals in deze

het Piëtisme

de Piëtisten
schriften be-
n lievelings

de Piëtisten:
id en weten-
chter: beveel
dat, ter be-
sche weten

est, dat hij
met ge-
sonzigheid
ed op vele

W. M. KOK.

inter elkaar, dat duurt een heele poos, want er
ziet er vijf en Jan zingt niet ving...
En o, zalig en heerlijk wordt 't Kerstfeest die
armen van geest in de kale Heilighedskamer, waar
voor drie schamele vrouwen een oud boertje den
lofzang zingt...

Dat is alles. 't Heele verhaal. Een novelle, want
kort, zonder noemenswaardige handeling, zonder
complicatie, zonder breede ontledingen... Maar
evenzeer een proeve van het fijnste, modern-aan-
fysierende, literaire proza en sprekend tot de ziel
van den lezenden mensch een klare en zuivere
taal!

Men heeft hier een specimen van de moeilijkste
moderne-literatuursoort, maar goed als de beste
roman!

De drie andere novellen, ofschoon in fijnheid
de minderen van deze eerste, zijn ook alleszins
goed. „De bluts in 't blazoen" is een verhaal van
het type „Het goed van Cronaert", „Het lichte-
de nisse" de stemmingsvolle teekening van den
invloed der jeugherinnering; „Het kwade voet-
spoor" de leere ontleding van oudersmart over het
verdolende kind. Als novellen staan ook deze drie
verhalen hoog, en ze bereiden ieder voor zich
den lezer de genieting, die goede lectuur geven kan.

We bevelen daarom dezen mooien bundel har-
telijk en met nadruk in de belangstelling aan. In
rustige uren zal hij passend gezelschap zijn.

Men zal dan wel even moeten wennen aan den
stijl. Die heeft, zoo op 't eerste gezicht, iets zwaars
en gewrongens. De allereerste bladzijde b.v. maakt
den indruk van gemaniereerdheid. Maar als men
even verder gelezen heeft hindert dat niet meer
en zal men telkens verrassende effecten vinden,
die den vorm der verhalen in harmonie doen zijo
met den inhoud en 't geheel maken tot een proeve
van literair schoon, tot christelijke kunst, die
duidelijke waardeering verdient.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

De Maatschappij tot bevordering der toonkunst en haar gedenckboek.

Het is in de laatste jaren gewoonte geworden, dat
belangrijke maatschappijen bij haar eeuwfeest een ge-
denckboek het licht doen zien, dat in min of meer
uitgebreiden vorm de geschiedenis geeft van de bond-
jarige. Reeds verscheidene belangrijke bijdragen tot de
cultuurgeschiedenis van den tijd na de Fransche revo-
lutie zijn we zoo rijker geworden. Ik denk o.a. aan
het driedeelige prachtwerk van Dr C. Manaviel over
de Nederlandsche Handelsmaatschappij, dat een heel an-
deren kijk gegeven heeft op onze handels-geschiedenis
en op de ontwikkeling van de Twentsche industrie.
Ook de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst
heeft dit jaar, bij haar 100-jarig bestaan, gemeend
haar geschiedenis te moeten geven in een lijvig boek-
deel van de hand van den heer J. D. C. van Dokkum,
die al eerder in het tijdschrift „Casilia" een aantal
bijdragen geleverd had, waarin hij de ontwikkelings-
jaren der Maatschappij had geschetst. Het ligt in mijn
bedeeling een en ander mee te deelen omtrent het
werk van de Maatschappij, naar aanleiding van haar
gedenckboek.

De schrijver van het gedenckboek geeft eerst in zijn
inleiding een beknopt beeld van den toestand van ver-
val op muzikaal gebied, ook in Nederland. Na den
Franschen tijd ontbreekt ook op kunstgebied alle drijf-
alle initiatief, alles blijft nog onder invloed van Frankrijk,
al is men in politiek opzicht ook vrij van Frankrijk.
Het is dan ook wel eenigszins in strijd met de feiten
en aanhalingen van kunstcritici uit de vorige eeuw,
als de schrijver meent te moeten constateeren: „Toen
het Nederlandsche volk ontwaakt was uit „den Fran-
schen nacht" bleek overigens opnieuw zijn veerkracht.
De nationale geestdrift, waarmee den 30en November
1813 de terugkeerende Oranje-vorst, die weldra als
Willem I den troon van het Koninkrijk der Nader-
landen bestijgen zou, te Schiedamschen was ontvangen,
was geen ijdele belofte. Er vertoonden zich weldra
teekenen van herleving op elk gebied, die van hooger-
hand op verblifdende wijze werden aangemoedigd, en
daarin deelde ook de toonkunst." Juist na de vrijwor-
ding is er op elk gebied zoo weinig energie getoond
en zoo weinig kracht, dat de tijd van verval vóór
1795 nog gunstig afsteekt bij den tijd na 1813.

Gelegenheid tot degelijke muzikale opleiding bestond
er in ons land niet, beroepsmusici moesten door slecht
betaalde lessen (een muziekmeester bood in de Hof-
steurant lessen aan à 10 cent per uur) of het diri-
geren van kleine koren, waar men ze maar al te
goed hun ongeschiktheid aan het bestuur liet voelen,
zich een armolijk bestaan zien te verwerven. Muziek
werd beschouwd als een soort volksvermaak. Men kwam
op concerten om elkaar te zien en gezellig samen
te zijn, wat te praten en als men lust had ook nog wel
eens naar de muziek te luisteren. De Maatschappij
tot Bevordering der Toonkunst heeft zeker wel be-
langrijk werk verricht door haar pogingen om het
muziekleven in ons land op hooger peil te brengen
en het moet gezegd, dat haar werk niet zonder succes is
gewees. Waar in het begin der vorige eeuw geen
werk van Nederlandsche componisten kon worden uit-

gevoerd, omdat men geen Nederlandsche componisten,
die iets betekenden, had, en de oud-Nederlandsche mu-
ziek van Jan Pieter Sweelinck en Jacob Obrecht in
het vergeetboek was geraakt, kan nu gewezen worden
op zeer belangrijke Nederlandsche composities, terwijl
het werk van de oud-Nederlandsche componisten weer
opnieuw is uitgegeven en door model-nitvoeringen is
bekend gemaakt. Nu worden onze Nederlandsche toon-
kunstenaars in den vroege uitgenoodigd om daar con-
certen te geven en te dirigeren, honderd jaar geleden
werden hier in Nederland steeds buitenlanders benoemd
als orkest- en koorleiders, omdat er geen bekwaame
Nederlanders waren; men noodigde buitenlandsche solis-
ten uit, omdat Nederland er geen bezat. Evenals op
ander terrein, trachtte ook hier Koning Willem I's rege-
ring verbetering te brengen. In 1826 werden vier mu-
ziekscholen opgericht door de regeering, twee in Noord-
en twee in Zuid-Nederland, terwijl in 1827 het eerste
Nederlandsche beroepsorkest werd gevormd, door de
oprichting van de Hofkapel. De poging door de „Maat-
schappij tot Nut van het Algemeen" in 1820 gedaan,
om een vereeniging te stichten tot verbetering van het
muzikaal leven, ging den weg, dien zoo veel fraaie
Nederlandsche plannen bewaard hebben: „een voor-
stel, — een commissie, — een rapport, — een comité
tot onderzoek, — een nieuw rapport, — beraadsla-
gingen, — het maken van een uitvoerig plan, — het
beramen van een proeve, — vele onoverkomelijke be-
zwaren, — in de doos!" Dat de Maatschappij tot
Bevordering der Toonkunst gesticht werd, is te dan-
ken geweest aan den geweligen yver en het zeer
groote doorzettingsvermogen van den heer A. C. G.
Vermeulen, die alleen alles heeft voorbereid, en dan
ook zeer terecht gederd is als de stichter van de
Maatschappij. Als hoofddoel stelde men zich het bevo-
deren van de compositie, verder wenschte men de
Nederlandsche muziek te verspreiden in het buitenland,
geldelijke steun te bieden aan veelbelovende jeug-
tal, het muziekonderwijs te verbeteren en groote mu-
siekuitvoeringen te geven. Herhaalde malen heeft men
ook pogingen gedaan om te zorgen voor een betere
opleiding van organisten, om daardoor het kerkge-
sang te verbeteren, en ook zijn heel wat pogingen gewaagd
om den volkszang te verfraaien. Zoo werd in 1864
door de Maatschappij gesticht de „Nederlandsche Ko-
raalvereeniging", die zich ten doel stelde koraalmelo-
dijen en stichtelijke liederen uit te geven tegen laag
prijs, het verspreiden van teelichtingen daarbij, en het
opwekken tot de stichting van „Koraalgezelschappen"
in verschillende plaatsen. Dit is vooral het werk ge-
weest van den Amsterdamschen medicus en volks-
dichter Dr Jan Pieter Heye, die ruim 30 jaar de
stuwende kracht is geweest van de Maatschappij tot
Bevordering der Toonkunst. Door de Koraalvereeniging
werd reeds in 1866 een poging gedaan om enkele
peelmen weer rydanisch te doen zingen, en bij een
anderen inhoud voor een vers ook een andere melodie
te gebruiken. Zoo gaf men Psalm 42 uit met voor
het eerste vers de gewone melodie, maar dan rith-
misch bewerkt, en voor het derde vers een nieuwe
berijming met daarbij passende nieuwe melodie. Van
den eersten bundel koralen werden ruim 11,000 exem-
plaren verspreid. In 1877 werd de naam der Koraal-
vereeniging veranderd in „Nederlandsche Koorvereeni-
ging", die zeer veel gedaan heeft voor de ontwikke-
ling van den volkszang en door haar „Volkszangbiblio-
theek" heel wat zorgvuldig gekozen muziek met Hol-
landsche teksten onder de menschen heeft gebracht.

Naar buiten is de Maatschappij tegenwoordig wel
het meest bekend door haar muziekscholen, die onder
leiding van uitstekende musici, het muziekonderwijs
zeer hebben bevorderd en nog steeds bevorderen en
door de examens, die zij heeft ingesteld om te zor-
gen, dat het peil van het muziekonderwijs werd ver-
hoogd. Minder bekend, maar toch van zeer groote
betekenis, is de door de Maatschappij gestichte biblio-
theek, die zeer belangrijke werken bevat, maar helaas
niet altijd even trouw is verzorgd. Ook voor het zang-
onderwijs op de lagere school is de Maatschappij her-
haalde malen in de bras gesprongen, echter met zeer
weinig succes. Nog steeds is het helaas mogelijk, dat
onderwijzers, die zelf verklaren, absoluut niet te kunnen
zingen, en ook eerlijk willen erkennen, dat ze geen
zangonderwijs kunnen geven, door de slechte regeling
dezer materie in de lager onderwijswet bevestigd ver-
krijgen om zangonderwijs te geven. De Maatschappij
heeft getracht, hierin verbetering te brengen door zelf
een diploma van bekwaamheid in te stellen voor het
zangonderwijs in de lagere school. Voor het eerst werd
in 1889 examen afgenomen voor dit diploma.

Nog veel meer belangrijks valt te vermelden van
deze honderdjarige; ik hoop echter, dat dit artikel,
zal leiden tot het ter hand nemen van het gedenck-
boek, dat, bij enkele hoofdstukken gewijd aan de ver-
anderingen in de reglementen der Maatschappij, wat
voor buitenstaanders niet zoo heel interessant is, ook
een aantje beeld geeft van het muziekleven in ons
land gedurende de vorige eeuw.

Russum.

D. STROO.

KERKELIJK LEVEN IN NED. INDIE.

Wat in Indië aan de orde is.

Wat in Indië aan de orde is, kan men gewoonlijk
vrij goed zien aan wat op de Classieke Vergadering,
die eenmaal per jaar gehouden wordt, gewoonlijk in

Jan, behandeld wordt. Men kan het verderop in het
jaar ook in kort bestek samengevat vinden in het
Handboek van de Gereformeerde Kerken van Ned-
Indië, waarin elk jaar door den praeses van de laatste
gehouden Classis een Kerktijds Overzicht geschreven
wordt; doch dan is het jaar al weer voorbij. De
Classis echter staat recht midden in de brandende
kwellingen.

Trachten we nu wat in Indië aan de orde is te
overzien van uit het gezichtspunt van de laatste Classis,
dan komen we tot de volgende punten.

1. Zending.

Verreweg het meermalen der Indische Kerken is
ontstaan in verband met de Zendingactie der Gerf.
Kerken in Nederland. Eigenlijk kunnen we daar alleen
Bandjoeng, Medan en Samarang van nitzonderen. Onder
de overige nemen dan Batavia en Soerabaja weer een
bijzondere positie in: in nauw verband met de Zen-
ding ontstaan (de eerste predikanten waren Zending-
leeraren en geen eigen Diakenen des Woords dezer
Kerken), zija ze in den loop der historie steeds losser
van den Zendingarbeid komen te staan, en ontwikkel-
den zij zich meer tot zelfstandige, Hollandsche Kerken.
Het meest bijvond contact met de Zending hebben
slechts de gemeenten, die op de Zendingsterreinen lig-
gen: Djokja, Magelang en Solo, wier leden voor verreweg
het grootste deel uit Zendingarbeiders bestaan.

Dit kan reeds eenigermate het merkwaardige ten
verklaren, dat, afgezien van de drie Kerken op de
Zendingsterreinen, bij de overige vijf Indische Kerken
de belangstelling voor het werk der Zending niet over-
matig groot was.

Men zou het misschien anders denken.

In Holland heerscht wel algemeen de gedachte, dat
ieder, die in Indië is, min of meer in verband met
de Zending staat of althans komt. Doch niets is min-
der waar dan dat. Integendeel, woont men, buiten de
Zendingsterreinen, in de groote steden, zoo bemerkt men
dikwijls maar zeer weinig van den Zendingarbeid.
Honderdtallen Gereformeerden in de culture en den
handel, werkzaam bij het Gouvernement of dienste
in het Leger of op de Vloot, staan niet alleen buiten
de Zending, maar voelen ook hun sympathie voor het
Zendingwerk verminderen! De dagelijkse aanraking
met de Inlanders-arbeiders (koolies) doen hun alle Zen-
dingsideeën verliezen.

Zoo was de toestand tot voor kort in vijf van de
acht Indische Kerken zóó, dat men theoretisch wel
gevoelde óók in Indië een Zendingstaak te hebben (1),
doch dat men er praktisch maar weinig toe kwam, aan
die roeping te beantwoorden. In deze Kerken werd
voor de Zending zelfs vrijwel niet begedragen; met
uitzondering van Batavia, dat zijn Maleisch gedeelte
te verzorgen had; en incidentele bijdragen aan andere
Zendingsterreinen, waar men mee in aanraking kwam
(Bandjoeng aan het N.Z.V.; Medan aan de Batak-zending;
Samarang aan de Midden-Java en Salatiga-Zending; Soe-
rabaja aan Soemba).

Een en ander mag in Nederland misschien zekere
verwondering wekken, men vergeet hierbij vooral niet,
dat er in de eerste jaren van het bestaan der Hol-
landsche Kerken zooveel zorgen waren, geestelijk en
financieel, voor de eigen gemeenten, dat men aan
eigenlijke, zelfstandige Zendingactie nog niet toekwam.
Aan de Evangelisatie was men eerder toe: reeds de
nood van vele in Indië afgedwaalde Gereformeerden
en in het algemeen van de onchristelijke atmosfeer
waarin men zich verplaatst voelde, drong daartoe. De
Europeesche afgevaardigden kon men, als Hollanders, ge-
makkelijker en eerder beroken dan de Indische Moham-
medanen en heidenen, van wien men zich door taal,
ras, karakter, godsdienst, en zooveel meer nog, ge-
scheiden voelde. De taak der Evangelisatie lag eerder
dan de Zending op den weg der Hollandsch-
sprekende Kerken.

Na deze korte inleiding zal men thans echter te meer
gevoelen het groot gewicht van het besluit der laatste
gehouden Classis, waar in principe vastgesteld werd,
dat de Indische Kerken gezamenlijk een eigen Zen-
dingsveld ter hand zouden nemen, n.l. het werk onder
de Chineezen op Midden-Java.

Reeds aanstaande valt hier met dankbaarheid uit af
te leiden, dat de Indische Kerken blijkbaar, in zoo
korten tijd, tot die groei en bloei, maar ook tot die
rust en vastigheid kwamen, dat ze thans niet
enkel meer al haar aandacht nodig hadden voor eigen
leven en ontwikkeling, doch ook naar buiten kunnen
arbeiden, niet alleen in Evangelisatie, maar ook in
Zendingarbeid. Het genomen besluit is dan ook een
belangrijke mijlpaal in de Indische Kerkgeschiedenis
te achten, wel waard er iets langer bij stil te staan.
Wij gevoelden het allen dan ook als een zeer bij-
zonderen zegen des Heeren, dat we, zij het dan nog
slechts in principe, tot dit besluit konden komen. Hier-
mede eerst groeiden onze Kerken uit tot de volledigheid
des levens, waartoe ze van Christus geroepen zijn.
Met ontroering en dankbaarheid werd het op de Classis
door den praeses hardacht.

Verder kunnen we hier nu nog niet op ingaan,
aangezien een en ander thans nader door de afzonder-
lijke Kerken onder oogen genomen wordt, om tot defi-
nitieve uitwerking der besluiten te komen.

2. Laterijen, spel en bioscoop.

Een tweede punt van veel beteekenis richtte zich op de
ontzaggelijke en verwoestende speelzucht, waaraan vrij-
wel alle groepen der Indische bevolking lijden. Inlanders,
Chineezen en helaas ook de Europeanen gaan op in loss-
rij en spel; en een en ander is zelfs zoo gewoon geworden,

dat de Prot. en Roomsche Kerken bijna steeds een aandeel krijgen van de groote Gouvernements-laterijen, voor kerkbouw of inrichtingen van barmhartigheid. Men acht blijkbaar de ellende die, met name ook in de Indische maatschappijen, wordt aangericht door de afschuwelijke en onbedwingbare speelzucht niet al te zeer. Er is dan ook vrijwel niemand, die er ernstig tegen protesteert. Doch onze Kerken meenden deze verantwoordelijkheid niet langer te mogen dragen, en al was het dan alleen, een waardig protest bij de Regering te doen uitgaan en in de pers te publiceren.

Tegelijkertijd werd hierbij ook onder oogen gezien het kwaad van de bioscoop, die van tijd tot tijd godslasterlijke filmen ten beste geeft. De bioscoop neemt in de Indische maatschappij een groote plaats in. Goede schouwburgen en mooie concerten heeft men hier niet. Zoo is de bioscoop eigenlijk de uitgaans-gelegenheid voor de groote wereld, en staat, veel meer dan in Holland, in het centrum der belangstelling. Besloten werd nu in dezen, dat de plaatselijke kerken niet zouden rusten met steeds weer te protesteeren tegen de opvoering van godslasterlijke filmen. Batavia en andere gemeenten deden dit vroeger reeds. Thans echter drong de Classis dit bij alle kerken ten sterkste aan.

3. Zondagsrust.

We leven hier in een onchristelijke maatschappij, hetgeen de bevordering van de Zondagsrust ten zeerste bemoeit. Officieel worden er wel eens goede maatregelen getroffen door de groote cultuurlichamen; maar in de praktijk worden ze weer bijna even dikwijls gesaboteerd. Men kan zich dan als employé wel op zijn contract beroepen, maar wordt eenvoudig gedreigd met schade in zijn promotie. Ook in de havens en bij de scheepvaart kan veel verbeteren, of eigenlijk alles. Reeds vroeger werden dan ook door de Classis Deputaten benoemd om het moeilijke vraagstuk van de Zondagsrust in Indië in studie te nemen, en er namens onze Kerken zoo goed mogelijk handelend in op te treden. Hier loopt onze actie gelukkig parallel met die der Prot. Kerk, zoodat dan ook gepoogd wordt in dezen tot gemeenschappelijk optreden te komen.

Een goed verslag werd uitgebracht van al wat gedaan was; maar toch gevoelden we allen wel, dat we in dezen nog maar eerst aan het begin van verbetering staan, en dat er nog heel wat zal moeten gebeuren vóór we tot meer gewenachte en gewenschte toestanden komen.

4. Verband met Holland.

Hoe nauw onze Indische Kerken met de Hollandsche meeleven, kwam niet alleen uit bij de aandacht, die gewijd werd aan het verslag, dat één der afgevaardigden uitbracht van de laatst gehouden Generale Synode, maar vooral ook in de besprekingen, die gevoerd werden over de Gezangen- en Vrouwenkiesrechtsweste met het oog op de eerstvolgende Synode. Wel bleek, dat dezelfde punten ook in Indië aller belangstelling hadden, al wilde de Classis zich wachten zich al te veel hierover uit te spreken, als kleine en ver-afgelegen „Part. Synode“; men wilde het meer aan Holland overlaten.

Met deze vier punten heb ik eigenlijk nog lang niet alles, maar dan toch wel datgene, wat het meest op den voorgrond trad, genoemd. Misschien geeft het onzen lezers eenigen blik op wat alzo in Indië's kerkelijk leven omgaat.

A. R.

PERSSCHOUW.

Pascal aan 't woord.

De J. G. Feenstra geeft in „Scheveningsche Kerkbode“ volgende „gedachten van Pascal“, door hem overgenomen uit de laatste editie der Gedachten, volgens de ed. Brunschvigg, uitgave Wereldbibliotheek:

Wanneer men een natuurlijken stijl ontmoet, is men verrast, want men verwachtte een schrijver en men vindt een mensch. Alleen zij eeren de natuurlijkheid, die haar leeren, dat zij over alles spreken kan, zelfs over de godgeleerdheid.

De opomakende eigenschap van een sleutel; de naar zich toehalende eigenschap van een haak.

Als een wjsgeer — ook de grootste — over een plank moet loopen, die meer dan voldoende breed is, maar onder die plank gaapt een afgrond, dan zal, hoe zijn verstand hem ook overtuigt dat hij daar veilig over heen kan loopen, zijn verbeelding hem de haas zijn.

Wij kunnen niet eens een advocaat in zijn toga zien met zijn baret op zijn hoofd, zonder een gunstigen indruk van zijn bekwaamheid te krijgen.

De bekoring van het nieuwe heeft dezelfde macht (zie boven).

Ik kan over mijn werk niet oordeelen, als ik er aan bezig ben; ik moet doen als de schilders en er een eind van af gaan staan; maar niet te ver. Hoeveel dan? Raad eens.

Iets onbeduidends kan ons troosten, omdat iets onbeduidends ons bedroeft.

Laten zij tenniste hooren, hoe die godsdienst is, dien zij bestrijden, alvorens dien te bestrijden.

Hoeveel koninkrijken weten niets van ons af!

Tusschen ons, tusseben de hel en de hemel, is er niets dan het leven; en dat is het meest brooze wat er ter wereld is.

„Ik zou dadelijk alle genoegens opgeven“ zeggen zij „indien ik het geloof had“. — En ik zeg u: „Gij zoudt welhaer het geloof hebben, indien gij uw genoegens opgaaf“.

Waarheid aan dezen kant van de Pyreneen, dwaling aan gene.

Godloofenaars moeten volmaakt duidelijke dingen zeggen; en het is niet volmaakt duidelijk dat de ziel stoffelijk is.

Men wordt op Pascal niet gauw kwaad; enkele favorieten des geestes deelen met hem in dat schijnbare voorrecht. Vandaar dat de oppositie tegen het scheppen van een tegenstelling tusschen schrijver en mensch zoo licht verdragen wordt. Daarvoor is eerder de boven gemelde oorzaak voor aan te voeren ter verklaring, dan dat men als reden zou mogen opgeven: Pascal was zelf ook een schrijver. Het gaat met schrijvers als met favorieten onder de dominees: het favoriet-zijn beslist over de temperatuur bij de oordeel-vellingen.

Eenheid in het mindere, verdeeldheid in het meerdere.

In het orgaan van de Genef. Ver. voor Drankbestrijding zegt de heer C. Buitendijk:

Heerlijk, en toch anderzjds weer smartelijk. Zoo voel ik de mi. niet te miskennen openbaring van de pluriformiteit der Kerk, als het lichaam van Christus; altijd aan. Er is eenheid, er bleek diepe eenheid in onzen Heere te zijn, en toch... Er is eenheid in ons optreden als Gereformeerden... in den drankstrijd, en daarvoor danken wij onzen God, en toch... De Protestantische Christenheid ligt verdeeld, met een onoverbrugbare kloof. Voor een deel wel verenigd in één Kerk, of Kerkgenootschap, maar toch in belijdenis en geloof verkant tegenover elkaar. Hier in onze Vereeniging, één in de confessie, en toch... zoo diep, zoo hopeloos verdeeld in den gemiddeten vorm der Kerk.

Maar daarom is het eenzijdig heerlijk en mogen we dankbaar zijn dat we door onze Vereeniging, in den strijd tegen een volkszonde, toch elkander nog mogen vinden en elkander mogen waardeeren. De laatste hopen we, trots veel miskenning van elkander. Een Christelijk Gereformeerd en een Gereformeerd predikant trad voor ons in de Wjdingssure op. 't Was verheffend, die eenheid in den geest, 't was heerlijk, maar zooda ik zeide, er ontbrakte mij toch een zucht van heimwee en van weemoed.

Volkomen twee eets.

Mijn verzuchtingen gaan vooral dezen kant uit, dat men wel allereerst praten wil met elkaar over een toepassing van de christelijke levensbeginselen op één enkel bepaald punt, maar niet praten wil over de dieper liggende, en de terreinen der bijzondere genade rechtstreeks rukende beginselen zelf. De misère van den drinkaard pakt de menschen aan en maakt hen nuchter en concreetzakelijk; de „breuk der dochter Sions“ is meer een kerm-term voor den preekstoel, die iederen in slaap houdt. Voorzover men daarbij denkt aan kerkelijke breuk, denkt men vagelijk aan alle kerken, vermindert met de eigen; en voorzover men daarbij aan de zonde in het algemeen denkt, laat men zijn trage geslachten vagelijk over alle zonden henenstrijken, behalve de kerkelijke.

Wie op dat punt nuchter probeert te wizen, berijdt een hobby; wie geheelonthouder is, is een oerbiedwaardig mensch.

Althans in de oogen van sommigen, die alle dingen bezien onder een bepaalden gezichtshoek.

De heer Buitendijk zal verstaan, dat deze laatste tirades niet op hem zien; om alle misverstand af te snijden, zeg ik dat nog maar even erbij.

Een vragen-boekje van Calvijn.

„De Bazuin“ bevat in „Op en Om Ons Kerk“ dit:

Calvijn en de kinderen en de veronderstelde wedergeboorte. Deze dagen bladerende in de werken van Calvijn, trof mij deze aanvang van zijn kindercatechisatie (Institution puerile de la doctrine chrestienne):

Le maitre: Mon fils es-tu chrestien de fait comme tu es de nom?

Leufant: Ouy mon pere.

Le maitre: Comment le sçais-tu?

Leufant: Car ie suis baptise au nom du Pere et du Fils et du saint Esprit.

Men leze, desverlangd, dit na in Corpus Reformatorum, volumen I. (Ivan Calv. Opera quae supersunt, vol. XXII, kolom 101).

De vertaling luidt als volgt:

Onderwijzer: Mijn zoon, zijt gij Christen in der waarheid gelijk gij dat ook zijt in naam?

Leerling: Ja, mijn vader.

Onderwijzer: Hoe weet gij dat?

Leerling: Omdat ik gedoopt ben in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest.

Vraag: als dit eens gestaan had in een vragen-boekje van een gereformeerden dominee, zouden niet dadelijk alle christelijk-gereformeerde bladen geschreven hebben: fj, dat neo-calvinisme?

Liefhebbers van de marchandise met een zin uit „De Heraut“ van zooveel jaar geleden, of van verknip-ping van synodale uitspraken (Utrecht 1905) moesten de lezers maar eens traceeren op dit Calvinium.

Helaas, zij zullen 't wel niet doen. Want dan zou de noodzakelijke — en rechtvaardige — opmerking, dat men iedereen moet lezen in verband met het ge-heel van zijn denken, eens toegepast kunnen worden op de Gereformeerde Kerken!

Over Christendom en Cultuur.

Prof. dr A. G. Honig schrijft in „De Bazuin“:

In hetzelfde nummer van het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“, waaruit ik in het vorige nummer iets ter sprake bracht, schrijft prof. van der Leeuw ook nog: „Prof. Haitjema zegt heelemaal niet, wat wij nu met die cultuur moeten doen. Wel is waar richt hij zich vooral tegen de cultuur, die haar oorsprong nam in den vrijheidswaan der Aufklärung,

maar daar alle cultuur een menschelijk pogen be-kent, een menschelijk bouwen, daar waar alleen God bouwmeester zijn kan, geldt de tegenstelling tusschen christendom en cultuur voor alle vormen van die cultuur. God kan ons uit dat conflict bevrijden, zoo, dat wij, bouwende en werkende, bouwen en werken in Zijn dienst. Hij kan ons aan onszelf ontheften, zoodat we huizen hebben als huizen wij ze niet en geleerdheid als hadden we die niet. God kan en wil dat. Maar Hij wil het zeker niet doen, wanneer wij de cultuur negeeren. In cultuur kan veel verborgen hoogmoed schuilen, maar in de simpele en rustige negatie der cultuur nog meer“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — bescheiden nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. In deze ontboezening maakt prof. van der Leeuw dezelfde fout, als in het artikel „Cultuur en Christelijk Theologie“, dat voor enkele maanden in „Van Tijd tot Tijd“ opgenomen en voor eenige weken door mij ter sprake gebracht werd. Het zou zoo gewenscht geweest zijn, als prof. van der Leeuw was begonnen met te zeggen: „Wat hij onder cultuur verstaat; 2e. wat volgens hem is „de algemeene cultuur“ (deze term is van prof. van der Leeuw afkomstig); 3e. waaraan we bij „christelijke cultuur“ (deze term wordt ook door hem gebruikt) te denken hebben. Maar omdat hij dit nadiet, is een rustig debat met hem niet wel mogelijk.

Het trof me, hoe in het Roomsche apologetisch Tijdschrift (afl. Aug. en Sept. 1929) geheel anders gehandeld wordt en hoezeer daardoor de uiteenzetting aan klaarheid wint. Daar schrijft de heer Jozef Poels, dat het woord cultuur wel veelzins een „toover-moed-slag of gevoelswoord“ is geworden, maar dat hij het toch niet eens is met prof. Knappert, die aan beschaving boven cultuur de voorkeur geeft. Voorts betoogt hij „dat we kunnen geraken tot de vaststelling en de ontleding van het begrip „cultuur“, wanneer we maar bij die ontleding en vaststelling tewerk gaan volgens vaste stellingen. Twee vaststellingen komen hier in aanmerking: ten eerste: wat is het woord cultuur etymologisch d. w. z. waar komt het woord cultuur vandaan en hoe is daarvan het gebruik? en ten tweede: een juiste en volledige beschouwing van den mensch, van de menschelijke natuur in zich en in al haar verhoudingen, om daarop dan het woord cultuur toe te passen“. De heer Poels geeft dan eerst de afleiding van cultuur. „Het woord cultuur komt van het latijnsche werkwoord „colere“, hetgeen in het algemeen beteekent: een vrug-menschelijke werkzaamheid, welke op verschillende en verscheidene voorwerpen kan worden uitgeoefend. De werkzaamheid richt zich n.l. op stoffelijke (bijv. akker, tabak, ons lichaam) of op stoffelijk-geestelijke (geestes-cultuur dat is: het tot hoogere ontwikkeling brengen van den menschelijken geest door opvoeding, onderwijs, kunst en wetenschap) of op zuiver geestelijke goederen (God; het ideaal van de persoonlijkheidscultuur is het dienen van God; cultuur wordt hier eeredienst, cultus en in overeenstemming daarmee wordt die werkzaamheid aangegeven met verschillende woorden, maar het grondbegrip komt toch telkens weer terug. Daarna geeft de heer Poels zijn visie op den mensch. Hierin is veel, waarmee we 'eens zijn, maar ook veel waarmee we 'niet eens zijn. Dat spreekt ten opzichte van een Roomschen denker van zelf. Ten slotte biedt hij, dan deze definitie van het begrip cultuur aan: „Cultuur omvat al de stoffelijke en geestelijke goederen, welke de mensch, als lichamelijk-geestelijk wezen, als christelijk-godsdienstig wezen, als sociaal wezen in kerk, huisgezin en maatschappij, als levende uit het verleden en voor de toekomst, exploiteeren kan en mag en moet om te geraken tot een zoo volledig mogelijk harmonische vervolmaking van zichzelf, in het oog houdend het einddoel, zooda dat door den Schepper is gewild“.

Wij, Gereformeerden, kunnen deze omschrijving van het woord „Cultuur“ zeer wel aanvaarden. En wie weten wij, waarom ook wij aan cultuur boven beschaving (dus niet zooda prof. Knappert) de voorkeur geven, leze slechts de keurige en geestige bladzijden, welke prof. A. Kuypers in zijn vermaarde Bilderlijk-rede aan deze kwestie heeft gewijd. Eenvoudige broeders en zusters kunnen uit het bovengezegde al aanstonds zien, dat cultuur ons wijst op een arbeid, die door God zelven ons op de hand gezet is en dus ook door ons niet mag verwaarloosd worden. Het is eenvoudig een dwaasheid prof. van der Leeuw na te zeggen, dat wij vijanden zijn van de cultuur. Ook door Gereformeerde christenen wordt de akker-, oester- en tabakscultuur beoefend, omdat ze weten, dat de Schepper aller dingen de luiheid veroordeelt. En onze landbouwers zijn terecht van een intensieve bodencultuur volstrekt niet afkeerig.

Ook de lichaamscultuur heeft hare rechten. Er is in de sportwereld veel zondigs en veel overdrijving. Maar het misbruik heeft het gebruik niet op. Verstandige lichamelijke oefening is nuttig. Onreinheid wordt in den Bijbel bestraft. Veel deden sinds ongeveer een eeuw de Gereformeerden voor de geestes-cultuur. Men denke slechts aan onzen gezegenden schoolstrijd, aan onze gymnasialycea, hogere burgerscholen, Theologische School en Vrije Universiteit. De bouw- en de schilderkunst staat bij ons in eer. En wij zijn dankbaar, als God ons in Zijn gunst vrome dichters en zangers en musici geeft. En ten laatste, Reeds het eerste gebod leert ons, dat het hoogste doel van ons leven zijn moet: God te aan-bidden, te dienen, lief te hebben, op Hem te vertrouwen en ons aan Hem te onderwerpen. We oefenen ons — als het wel is — in de Godzaligheid.

Leven uit de openbaring.

In het „Algemeen Weekblad“ schrijft ds O. Noordmans:

We zijn hier aan de grens der Schepping. Onze ge-

dachte
da ges
digt o
hier n
soort,
intuit
De
logica
soort-
de om
Dat d
baring
Maar
En al
naar de
ons dien
ver diem
Hoe h
„Jeven
laant ons
echt op

Prof. a
Er v
onbillig
predika
gemeen
vertrek
vragen
rijzen.
Daar
eischen
alleen-
wanne
ons in
eerst i
ontwikk
ancie
ven“ te
Maar
alle vr
uitleggi
gelost
troosten
Ik ge
allerm
deel, h
wat wij
scheide
Wij k
kunnen
in onze
naar vi
op het
of Woe
pere en
wat hij
apostoli
Wie i
herren
woord.
dat hee
teresse
verstaar
Indien
en zijn
een vra
vergetel
stam vi
had ge
legenov
doet uit
p. r. m
antwoor
Als w
hoeveel

EEN MAR/HEDEN VERS

DE CHRISTU

of het in O
le aansluit
sche profeti
Schrift belo

Duizend

d

Da A. M.

Royaal form
Prijs f 390.

In aansluit
vroeger vers
„De Wede
Christus“, g
ver in dit nie
de hand van
geens der f
een beschou
Duizendjarig
vert verder v
punt bewijs
Gereformeer
schriften en
Ken v. Geref.
zullen niet al
punt van d
deelen, toch
meer dan w
gelezen wor
christen, om
duister hoof
eschatologie
heicht en nac
het bewustz
geloovige.

Uitgave van J. H. B.